

ผู้ค้าเงินกับการสร้างตลาดและวงจรทางการค้าในนครหลวงเวียงจันทน์ Chinese trader with market forming and circle-trading in Vientiane

นารีรัตน์ ปริสุทธิวุฒิปพร* ,สมชัย ภัทธรานานนท์¹ และชยันต์ วรรณนะภูติ³

Nareerat Parisuthiwuthiporn^{*}, Somchai Phatharathananunt², Chayan Vaddhanaphuti³

บทคัดย่อ

บทความนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาสาเหตุการเข้ามาของคนจีน การสร้างฐานะ จนถึง การสร้างอาณาจักรทางการค้าของกลุ่มผู้ค้าเงินในนครหลวงเวียงจันทน์ หลังการเกิดขึ้นของโครงการความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง หรือ GMS โดยใช้กระบวนการศึกษาทางประวัติศาสตร์ และทางมานุษยวิทยา มีการสัมภาษณ์คนจีนและคนลาว การสังเกต การอ้างอิงข้อมูลจากเอกสารราชการ งานวิชาการ และข่าวสารจากหนังสือพิมพ์

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ค้าเงินใหม่ที่เข้ามาขงนครหลวงเวียงจันทน์หลังโครงการความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง โดยเข้ามาภายใต้การเปิดทางของกฎระเบียบและความสัมพันธ์อันดีระหว่างรัฐบาลจีนและลาว ทำให้ผู้ค้าเงินเข้ามาสร้างตลาดในนครหลวงเวียงจันทน์ และนำสินค้าจากประเทศจีนเข้ามาขาย จนผู้ค้าเงินแต่ละกลุ่มสร้างเครือข่ายทางการค้าที่เชื่อมร้อยระหว่างผู้ค้าแต่ละกลุ่มเอง จนถึงโรงงานผู้ผลิตสินค้าในประเทศจีน ส่งผลให้เกิดการสร้างอาณาจักรทางการค้าในกลุ่มผู้ค้าเงินที่ใช้สินค้าราคาถูกจากจีนในการขับเคลื่อน ซึ่งทำให้สินค้าเงินกระจายอยู่ในตลาดต่างๆที่นครหลวงเวียงจันทน์ นอกจากนี้ความเข้มแข็งทางการค้าของผู้ค้าเงินยังดึงดูดให้ผู้ค้าชาวลาวย้ายมาขายสินค้าเงิน ทำให้สินค้าเงินแพร่กระจายไปยังเมืองต่างๆ ในลาวอีกด้วย

คำสำคัญ : อนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง ผู้ค้าเงิน นครหลวงเวียงจันทน์ สินค้าเงิน

* นิสิตระดับปริญญาเอก หลักสูตรสาขาไทศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ Ph.D Student, Doctor of Philosophy Program in Thai Studies, Mahasarakham University

Abstract

This article aimed to find out the cause, status, and process of business territory setting-up of the Chinese traders in Vientiane after a cooperative project on the Greater Mekong Sub-region or GMS. The study was conducted through historical and anthropological research methodology: interview the Chinese and the Laotians, observation, official document references, academic studies and information from newspapers.

The finding revealed that the new Chinese traders had entered into the capital of Vientiane after the GMS project towards the receptive rules and beneficial relationships between the governments of China and Lao. So the Chinese traders formed markets and imported goods from China. Each group set up trading networks among their groups to the manufactures in China. Then the business territory setting-up of the Chinese traders provided low-priced goods from Chinese in markets. Subsequently, Chinese goods were constantly distributed over Vientiane markets. Moreover the strength commerce of Chinese traders' businesses had attracted Lao traders to trade in Chinese goods. This had become a circulation of the Chinese goods to many towns in Lao as well.

Keywords : GMS, Chinese trader, the capital of Vientiane, Chinese goods

1. บทนำ

การข้ามแดนของคนจีนสู่อนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงมีมานานแล้ว การศึกษาที่ผ่านมา นักวิชาการจีนศึกษาให้ความสนใจกับสาเหตุการข้ามแดน และประเด็นการอยู่อาศัยในต่างแดน การปรับตัว การเปลี่ยนแปลงหลังการข้ามแดนของคนจีนเหล่านี้ ทั้งการเปลี่ยนแปลงในตัวของคนจีนที่เข้ามาและการเปลี่ยนแปลงของชุมชน สังคมที่คนจีนเหล่านั้นอาศัยอยู่ การศึกษาการข้ามแดนของคนจีนในช่วงก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งส่วนมากเป็นจีนจากมณฑลชายฝั่งตะวันออก ได้แก่มณฑลกวางตุ้ง ผู้เขียน ไหลล่า เมื่อครั้งที่จีนเหล่านี้เข้ามา ทางทางทั้งจีนและประเทศที่คนจีนอพยพเข้าไปอยู่ใหม่ต่างไม่สนใจ บางรัฐบาลปิดกั้นการข้ามแดนอีกด้วย เมื่อจีนเหล่านี้เข้ามาในประเทศแถบลุ่มน้ำโขงต่างเข้ามาด้วยฐานะยากจน ต้องหลบซ่อน พวกเขาได้สร้างฐานะจากเสียผีหมอนใบ จนสามารถตั้งตัว สร้างความมั่นคงให้ตนเอง รวมทั้งเป็นกลไกสำคัญที่ทำให้ชุมชน และเมืองนั้นเกิดการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะทางด้านเศรษฐกิจ เพราะจีนเหล่านี้เป็นตัวกลางสำคัญในการนำสินค้าจากเมืองมาแลกกับของป่าของคนในชุมชน ทั้งจีนเหล่านี้ยังสร้างครอบครัว และให้ทายาทของตนสืบทอดธุรกิจ สร้างความเจริญให้เมืองและชุมชนนั้นต่อไป เช่นงานของนักวิชาการจีนศึกษา อย่าง วิลเลียม สกินเนอร์ (2529) และ ภูวดล ทรงประเสริฐ (2547) เป็นต้น

ในขณะเดียวกัน การศึกษาการข้ามแดนของคนจีนในยุคใหม่แตกต่างจากจีนยุคก่อนเริ่มจากหลัง การเปิดพรมแดนตามโครงการความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง (The Greater Mekong Sub-regional Economic Cooperation Program : GMS) พร้อมกับนโยบายมุ่งลงใต้ของจีน โดยให้มณฑลยูนนาน เป็น “ประตูสู่ภาคใต้” เพื่อเชื่อมโยงประเทศที่อยู่แถบลุ่มน้ำโขง ต่อมารัฐบาลจีนได้ประกาศให้มณฑลกวางสี เป็น “ประตูสู่อาเซียน” ในการเชื่อมโยงจีนกับประเทศอาเซียนต่างๆ ตั้งแต่ปี 2003 (อักษรศรี พานิชสาส์น, 2549 : 127) อันนำมาสู่การหลั่งไหลเข้ามาของคนจีนอย่างมากอีกกระลอกหนึ่ง ซึ่งการเข้ามาของคนจีนชุดใหม่เหล่านี้ แตกต่างจากการเข้ามาของคนจีนในยุคก่อนหน้านี้ โดยเฉพาะความสะดวกสบายทั้งการเดินทาง การข้ามแดน อันเนื่องมาจากการเปิดพรมแดนการค้า

และความร่วมมือทางเศรษฐกิจจะหว่างกันในกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน จนนำมาสู่การลดกฎระเบียบการข้ามแดนของคน
ทุน สินค้า ซึ่งการเข้ามาของเงินชุดใหม่นี้ เข้ามาในช่วงเวลาที่ระบบคมนาคม และโทรคมนาคมทันสมัย ทำให้เงินชุดใหม่
ผูกพันกับประเทศแม่มากกว่าจะเรียนรู้วัฒนธรรมของสังคมใหม่ที่ตนเข้าไปเหมือนเงินชุดก่อน การเดินทางที่สะดวก
ระบบสื่อสารที่ทันสมัย กลับส่งผลให้เงินชุดใหม่เข้ามามีบทบาทในชุมชนใหม่ อย่างงานของ พิทยา พุสสาย (2549)
อรัญญา ศิริผล (2556) ศึกษาอิทธิพลการข้ามแดนของเงินใหม่ในห้วยทราย แขวงบ่อแก้ว สปป.ลาว จนนำไปสู่
การเปลี่ยนแปลงการค้าชายแดน ที่ผู้ค้าจีนกำลังเข้าแทรกซึมในทุกตลาด ด้วยวัฒนธรรมทางเศรษฐกิจของจีน และ
สินค้าจีน ได้ทำให้การค้าชายแดนเดิมที่มีคนลาวและไทยบนสายสัมพันธ์เครือข่ายติสองฝั่ง กำลังถูกแย่งพื้นที่ทาง
การค้า และสินค้าจีนเข้ามาครองตลาดการบริโภคสินค้าแทนสินค้าจากไทย

การข้ามแดนของคนจีนใน 2 ช่วง เข้ามาด้วยบริบททางประวัติศาสตร์ที่แตกต่างกัน และส่งผลกระทบต่อ
สังคมในเวลานั้นๆ ที่ต่างกัน ซึ่งทำให้เห็นพลวัตของการเคลื่อนย้ายข้ามแดนของคนจีนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน
โดยเฉพาะการข้ามแดนในยุคหลัง GMS ที่มีอิทธิพลของรัฐบาลจีนอยู่เบื้องหลัง บทความนี้จึงต้องการจะอธิบายสาเหตุ
การข้ามแดน ในยุคใหม่ การรวมกลุ่มจนถึงกระบวนการในการสร้างอาณาจักรทางการค้าของเงินชุดใหม่ ในนครหลวง
เวียงจันทน์ ภายใต้อิทธิพลของรัฐจีนและลาว โดยมีสินค้าจากประเทศจีนเป็นกลไกหลักในการสร้างอาณาจักรทางการค้านี้
รวมถึงการแพร่กระจายสินค้าจีนไปยังเมืองต่างๆ ด้วย

2. ระเบียบวิธีวิจัย

ผู้วิจัยใช้การสืบค้นข้อมูลด้วยกระบวนการทางประวัติศาสตร์ และทางมานุษยวิทยา โดยสืบค้นข้อมูลทั้ง
เอกสารทางราชการไทย และลาว รวมถึงการค้นเรื่องการผลิตสินค้าในประเทศจีนที่มีการเผยแพร่ในสื่อออนไลน์ อันเป็น
ที่มาของสินค้าจีนราคาถูก ข่าวสารการลงทุน บทวิเคราะห์การลงทุนในลาว หนังสือพิมพ์ออนไลน์ เว็บไซต์กระทรวง
การต่างประเทศ เว็บไซต์การลงทุนของจีน และการค้นคว้าเอกสารราชการในหอสมุดลาว เช่นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและ
สังคมของลาว กฎหมายลาว และระเบียบต่างๆ เป็นต้น ส่วนกระบวนการสัมภาษณ์ สังเกต ทั้งคนจีนและคนลาว
ผู้วิจัยใช้การสุ่มตัวอย่างผู้ให้สัมภาษณ์ที่เป็นคนจีน โดยสุ่มจากผู้ค้าสินค้าหลากหลายประเภท ดูสาเหตุการเข้ามา
ค้าขายในเวียงจันทน์ การรวมกลุ่ม กระบวนการทางการค้าในลาว และนำสินค้าเข้ามาขายในลาว โดยจะมี การตรวจสอบ
กับเอกสารราชการลาว ส่วนการสัมภาษณ์คนลาว จะมีทั้งกลุ่มผู้ค้าลาว ลูกจ้างคนลาวที่ทำงานในร้านคนจีน กลุ่มผู้
เป็นเจ้าของบ้านเช่า เพื่อให้เห็นกระบวนการทางการค้าของคนจีน การอยู่อาศัยของคนจีน และการบริโภคสินค้าจีนของ
คนลาวด้วย

3. การเข้ามาของทุนจีนใน GMS และการเปลี่ยนแปลงในลาว

การเกิดขึ้นของโครงการความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง หรือ GMS เกิดขึ้น เมื่อปี 1992
โดยมีประเทศสมาชิก 6 ชาติ ได้แก่ จีน (มณฑลยูนนาน) พม่า ไทย ลาว เวียดนามและกัมพูชา ได้รับความช่วยเหลือ
จากธนาคารเพื่อการพัฒนาเอเชีย (ADB) โครงการนี้มีวัตถุประสงค์หลัก คือต้องการสร้างความเชื่อมโยง
(Connectivity), การเพิ่มประสิทธิภาพทางการแข่งขันระหว่างประเทศ (Competitiveness) และการสร้างความเป็น
ชุมชนเดียวกันในอนุภูมิภาคนี้ (Community) โดยสนับสนุนให้มีความร่วมมือใน 9 สาขาหลัก ได้แก่ 1. คมนาคมขนส่ง
2. โทรคมนาคม 3. พลังงาน 4. สิ่งแวดล้อม 5. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ 6. การท่องเที่ยว 7. การค้า 8. การลงทุน
และ 9. การเกษตร พร้อมกับ 11 แผนงาน ดังนี้ 1. แผนงานพัฒนาแนวพื้นที่เศรษฐกิจเหนือ-ใต้ 2. แผนงานพัฒนา
แนวพื้นที่เศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก 3. แผนงานพัฒนาแนวพื้นที่เศรษฐกิจตอนใต้ 4. แผนงานพัฒนาเครือข่าย

โทรคมนาคม 5. แผนงานซื้อ-ขายไฟฟ้าและการเชื่อมโยงเครือข่ายสายส่งไฟฟ้า 6. แผนงานการอำนวยความสะดวกการค้าและการลงทุนข้ามพรมแดน 7. แผนงานเสริมสร้างการมีส่วนร่วมและความสามารถในการแข่งขันของภาคเอกชน 8. แผนงานพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และทักษะความชำนาญ 9. กรอบยุทธศาสตร์การพัฒนาลิขสิทธิ์ 10. แผนงานการป้องกันน้ำท่วมและการจัดการทรัพยากรน้ำ 11. แผนงานการพัฒนาการท่องเที่ยว (กรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ, 2550 : เวปไซท์) เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับประเทศสมาชิก ในการรองรับการเข้ามาลงทุนของประเทศสมาชิกด้วยกันและประเทศนอกภูมิภาคในอนาคต พร้อมทั้งนี้ ทุนจีนเล็งเห็นช่องทางและมุ่งเข้ามาลงทุนตามโครงการเหล่านี้

จีน หนึ่งในสมาชิกโครงการ GMS ได้ใช้โอกาสนี้ขยายการลงทุนเข้ามายัง GMS เนื่องจากจีนเป็นประเทศที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจที่เหนือกว่าสมาชิกอื่นในโครงการ ประกอบกับจีนกำลังประสบกับปัญหาภายในประเทศอันเนื่องมาจากการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว ทำให้จีนต้องประสบกับปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านการพัฒนา มณฑลทางฝั่งตะวันออกของจีนเติบโตรวดเร็ว ในขณะที่มณฑลทางฝั่งตะวันตกยังคงล้าหลังยากจน รัฐบาลจีนจึงต้องหาทางออกโดยการเปิดสัมพันธภาพกับประเทศเพื่อนบ้านที่อยู่ใกล้เคียง คือประเทศในแถบลุ่มน้ำโขง เพื่อให้ประเทศเพื่อนบ้านเหล่านี้เป็นทางออกทะเลให้กับมณฑลฝั่งตะวันตกของจีน และให้ประเทศเพื่อนบ้านเป็นประตูการค้าเข้ามาลงทุนต่างชาติในมณฑลนี้ด้วย (อัชชวศรี พานิชสาส์น, 2549 : 114) การเปิดช่องทางเชื่อมมณฑลฝั่งตะวันตกกับประเทศแถบลุ่มน้ำโขง หรือกลุ่มประเทศ GMS นี้ ทำให้เกิดการหลั่งไหลของทุนและคนจีนสู่ประเทศลุ่มน้ำโขง โดยเฉพาะลาว ทุนจีนได้เข้ามาลงทุนแสวงหาทรัพยากรธรรมชาติจากประเทศเพื่อนบ้าน

นอกจากนี้ โครงการ GMS ยังเป็นช่องทางให้คนจีนที่ว่างงาน ซึ่งกำลังเป็นปัญหาในประเทศจีน รวมถึงสินค้าจีนที่ผลิตออกมาเกินความต้องการภายในประเทศ ทำให้ต้องหาทางระบายสินค้า เพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจภายในประเทศจีน ต่างกำลังหลั่งไหลเข้ามายังกลุ่มประเทศ GMS ตามกฎระเบียบการเปิดพรมแดน โดยเฉพาะการเข้ามาในลาว

การข้ามแดนของคนจีนและสินค้าจากจีนสู่ลาว เนื่องมาจากภูมิศาสตร์ของอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง ลาวเป็นประเทศที่อยู่ตรงกลางระหว่างไทย เวียดนาม กัมพูชา และลาวมีอาณาเขตที่อยู่ติดกับจีนมานาน เมื่อลาวปฏิรูปเศรษฐกิจด้วยการนำเศรษฐกิจแบบตลาดเข้ามาใช้ในการพัฒนาประเทศ ตามแนวนโยบายกลไกเศรษฐกิจใหม่ ตั้งแต่ปี ค.ศ.1986 ลาวตั้งเป้าหมายเปลี่ยนความอับจนทางภูมิศาสตร์ จาก Land Locked มาเป็น Land Linked ดินแดนแห่งการเชื่อมโยง โดยเฉพาะเชื่อมระหว่างจีนกับอาเซียน (หน่วยค้นคว้าเกี่ยวกับกัมพูชาและลาว, 2539 : 26) และเปิดรับการลงทุนจากทั่วโลก ทำให้ทุนจีนและทุนประเทศต่างๆหลั่งไหลเข้าสู่ลาว

เป้าหมายการพัฒนาประเทศลาว ลาวมีจุดมุ่งหมายจะนำพาประเทศของตนให้พ้นจากความยากจนภายในปี 2020 ทำให้ลาวต้องเร่งพัฒนาประเทศ ซึ่งทำให้จีนใช้โอกาสเข้ามาช่วยพัฒนาลาว อย่างในปี ค.ศ. 1992 รัฐบาลทั้ง 2 ฝ่ายได้เซ็นเอกสารสำคัญ ได้แก่ สัญญาว่าด้วยการร่วมมือด้านเศรษฐกิจ เทคนิค ระหว่างรัฐบาลสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) และรัฐบาลสาธารณรัฐประชาชนจีน (สป.จีน) ที่รัฐบาลจีนได้ให้เงินกู้ไม่มีดอกเบี้ยแก่รัฐบาลลาว 30 ล้านดอลลาร์ เพื่อดำเนินการที่รัฐบาลทั้งสองตกลงร่วมกัน และในปี 1995 รัฐบาลทั้งสองประเทศได้เซ็นสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านเศรษฐกิจ เทคนิค ระหว่างรัฐบาลสปป.ลาว และรัฐบาลสป.จีน ที่รัฐบาลจีนเสนอเงินช่วยเหลือแบบให้เปล่า 30 ล้านดอลลาร์ เพื่อปฏิบัติการกับโครงการที่รัฐบาลทั้งสองตกลงร่วมกัน

นอกจากนี้ รัฐบาลทั้ง 2 ประเทศได้มีข้อตกลงร่วมกัน พร้อมกับการเซ็นสัญญาว่าด้วยการจัดตั้ง "คณะกรรมการร่วมมือด้านเศรษฐกิจ-การค้า และเทคนิค ระหว่างรัฐบาลสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และรัฐบาลสาธารณรัฐประชาชนจีน" ขึ้น ในวันที่ 11 มิถุนายน ค.ศ.1997 โดยมีจุดประสงค์ เพื่อเสริมขยาย

ความสัมพันธ์มิตรภาพและความร่วมมือต่อกันระหว่าง 2 ประเทศ ส่งเสริมความร่วมมือด้านเศรษฐกิจ การค้า และเทคนิคบนพื้นฐานความเสมอภาคที่ต่างฝ่ายต่างได้รับผลประโยชน์ (สีคุน นุนวิไล, 2007 : 3) โดยในปี 2000 คณะกรรมาธิการร่วมมือด้านเศรษฐกิจ-การค้า และเทคนิคชุดนี้ ซึ่งมีตัวแทนของรัฐบาลทั้ง 2 ฝ่ายได้ประชุมทบทวนผลดำเนินการในช่วงที่ผ่านมา และร่วมเซ็นสัญญาว่าจะสร้างความสะดวกให้แก่วิสาหกิจทั้ง 2 ฝ่าย เพื่อขยายความร่วมมือที่ต่างฝ่ายต่างได้รับประโยชน์ โดยผู้แทนทั้ง 2 ฝ่ายเห็นชอบในการสนับสนุนการขยายความร่วมมือด้านการลงทุนต่อกัน ซึ่งทางฝ่ายจีน ย้ำว่าจะส่งเสริมให้วิสาหกิจของจีนเข้ามาลงทุนในลาว ส่วนด้านการค้านั้น รัฐบาลทั้ง 2 ฝ่าย ได้ร่วมตกลงกันว่า จะขยายการค้าของทั้ง 2 ฝ่ายให้มากขึ้น โดยส่งเสริมรูปแบบทางการค้าให้หลากหลาย และเปิดกว้างทางการค้าระหว่าง 2 ฝ่ายทั้งการค้าแบบเงินตรา การค้าแบบแลกเปลี่ยนสินค้า การค้าแบบทดแทน และอื่นๆ รวมทั้งการหาประเภทสินค้าเข้า-ขาออก และสินค้าที่ทั้งสองฝ่ายต้องการเพิ่มขึ้น (สีคุน นุนวิไล, 2007 : 10-11)

จากข้อตกลงของรัฐบาลทั้ง 2 ประเทศ ส่งผลต่อการลงทุนของภาคเอกชนจีนในภาคธุรกิจต่างๆ เพิ่มขึ้น ประกอบกับปี 1997 ลาวได้เข้าเป็นสมาชิกองค์การอาเซียน โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะให้อาเซียนนำพาลาวออกสู่โลกภายนอกมากขึ้น ทั้งในด้านการสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักลงทุนต่างชาติที่จะเข้ามาลงทุนในลาวในฐานะที่ลาวเป็นสมาชิกอาเซียน และการเชื่อมระบบคมนาคมนำพาลาวออกสู่ทะเล เปลี่ยนลาวจาก Land Locked สู่ Land Linked เพื่อให้ลาวมีเศรษฐกิจที่มั่นคงขึ้น

นอกจากนี้ รัฐบาลลาวได้วางเป้าหมายให้นครหลวงเวียงจันทน์ เมืองหลวงของประเทศ เป็นเมืองแห่งความทันสมัย เป็นศูนย์กลางแห่งการค้า อุตสาหกรรมและการท่องเที่ยว โดยกำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 ของลาว (ค.ศ.2006-2010) เป็นต้นมา ทำให้นครหลวงเวียงจันทน์เติบโตอย่างรวดเร็ว

การเข้ามาลงทุนของต่างชาติมุ่งเข้าสู่ นครหลวงเวียงจันทน์ ซึ่งเป็นเมืองหลวงทำให้เกิดการขยายตัวของการก่อสร้าง เพื่อรองรับการเข้ามาลงทุนของนักลงทุนจากต่างประเทศ และการอพยพเข้ามาของแรงงานจากแขวงอื่นๆ ในลาว มีการสร้างสิ่งปลูกสร้างต่างๆ ทั้งบ้านพัก โรงแรมเกสต์เฮ้าส์ บ้านเช่า เพื่อรองรับการเข้ามาของผู้คนที่หลากหลายในนครหลวงเวียงจันทน์ การเติบโตทางเศรษฐกิจของนครหลวงเวียงจันทน์ ในระยะปี 2006-2010 ภาครัฐลงทุนทั้งหมด 811 โครงการ มูลค่า 864.84 ล้านดอลลาร์ มีการลงทุนจากต่างประเทศมี 849 โครงการ มูลค่า 3,596.79 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (เอกสารการประชุมใหญ่ ครั้งที่ 8 ของพรรคประชาชนปฏิวัติลาว, 2006 : 10) ซึ่งการลงทุนของภาครัฐได้กลายเป็นพื้นฐานสำคัญในการลงทุนของภาคเอกชนภายในประเทศและการลงทุนจากต่างประเทศ อันนำไปสู่การเติบโตของเมืองอย่างต่อเนื่อง

การเติบโตของเวียงจันทน์ ได้เป็นช่องทางสู่การเข้ามาของคนลาวต่างแขวง รวมถึงคนจีนด้วย เมื่อเวียงจันทน์กลายเป็น “เมือง” ที่มีผู้คนหลากหลายกลุ่ม มีสินค้าที่หลากหลายและทันสมัย เวียงจันทน์จึงกลายเป็นหัวใจสำคัญของการเสพลินค้าสมัยใหม่ ของคนกลุ่มใหม่ที่ปรารถนาความทันสมัย จึงทำให้เกิดการเติบโตของตลาด การนำเข้าสินค้าทันสมัยราคาถูกจากจีน นครหลวงเวียงจันทน์กำลังมีการก่อสร้างศูนย์การค้าขนาดใหญ่ขึ้นอีกหลายโครงการ เพื่อดึงดูดการท่องเที่ยว ในกรณีนี้ทำให้รัฐลาวส่งเสริมเวียงจันทน์ให้เป็น “ศูนย์กลางทางการค้าแห่งอนุภูมิภาค” ปัจจุบันมี การเกิดขึ้นของโครงการเมกะโปรเจกต์ต่างๆ ที่เป็นทั้งศูนย์การค้า และแหล่งบันเทิงครบวงจร เท่ากับว่าโครงการเหล่านี้เป็นตลาดข้อบ่งชี้ขนาดใหญ่ สำหรับดึงดูดการท่องเที่ยว ในขณะที่เดียวกัน การเติบโตของเมือง ทำให้ตลาดชุมชนเติบโตขึ้นด้วย จากการเกิดตลาดย่อยตามแหล่งชุมชนหน้าโรงงานต่างๆ และคนลาวได้หันมาประกอบอาชีพค้าขายสินค้าจีนเพิ่มขึ้น เนื่องจากสินค้าจีนมีแหล่งค้าส่งมากและราคาไม่แพง ทำให้ผู้ค้าใหม่สามารถสร้างกำไรจากสินค้าเหล่านี้ได้

เมื่อสินค้าจีนมีเกลื่อนตลาดลาว และผู้ค้าลาวใหม่เริ่มหันมาขายสินค้าจีนด้วย ทำให้สินค้าจีนถูกกระจายลงสู่ตลาดระดับล่างอย่างรวดเร็วเช่นกัน

เมื่อสินค้าจีนเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค ทำให้ผู้ค้าหันนำสินค้าใหม่ๆ เข้ามาป้อนตลาดในลาว เพื่อกระตุ้นการบริโภคอย่างต่อเนื่อง การเพิ่มขึ้นของการบริโภคสินค้า การเติบโตของตลาด ทำให้มีผู้ค้าหน้าใหม่ผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนเข้ามาในนครหลวงเวียงจันทน์อยู่ตลอดเวลา รวมถึงการสร้างกลไกทางการค้า เพื่อให้ตนเองและกลุ่มของตนเองสามารถมีพื้นที่ขึ้นทางการค้าในนครหลวงเวียงจันทน์ได้

4. การเข้ามาของผู้ค้าจีนในนครหลวงเวียงจันทน์

โครงการ GMS เปิดช่องทางการเข้ามาลงทุนของทุนใหญ่ เมื่อทุนใหญ่ของจีนเข้ามาสู่นครหลวงเวียงจันทน์ ทุนเล็กและกลุ่มไร้ทุนได้เล็ดลอดตามเข้ามาด้วย โดยกลุ่มเงินใหม่ที่เข้ามาสู่นครหลวงเวียงจันทน์ มีทั้งหมด 4 กลุ่มใหญ่ คือ 1.กลุ่มนักลงทุนใหญ่เข้ามาทำโครงการอาคารศูนย์การค้า 2.กลุ่มที่เข้ามาค้าขายในตลาดจีน เช่นตลาดหนองด้วง ตลาดชั้นเจียง 3.กลุ่มที่เข้ามาเป็นกรรมกรในโครงการ และผันตัวเองเป็นพ่อค้า แม่ค้า 4.กลุ่มเงินหาบเร่ที่เข้ามาค้าขาย โดยไม่ได้รับอนุญาต โดยงานชิ้นนี้ จะเน้นกล่าวถึงกลุ่มเงินที่เข้ามาเป็นผู้ค้าในนครหลวงเวียงจันทน์ 3 กลุ่มหลัง เป็นหลัก

ด้วยการพัฒนาระบบคมนาคมในกลุ่มประเทศ GMS ทำให้การเดินทางระหว่างจีน-ลาวสะดวกมากขึ้น นำพาสู่การเดินทางเข้ามาของเงินชุดใหม่ของนครหลวงเวียงจันทน์เพิ่มขึ้น กลุ่มเงินที่เข้ามายังนครหลวงเวียงจันทน์ส่วนใหญ่มาจากมณฑลหูหนาน อันฮุย เจ้อเจียง เสฉวน จี๋หลิน ยูนนาน กวางสี ซึ่งส่วนมากอยู่ทางภาคตะวันตกของจีน อันเป็นดินแดนที่รัฐบาลจีนกำลังเปิดให้ต่างชาติเข้าไปลงทุน และเปิดให้ทุนภายในประเทศออกมาลงทุนในประเทศเพื่อนบ้านด้วย นอกจากนี้ยังมีคนจีนภาคอื่นด้วย เช่นมณฑลกวางตุ้ง เซี่ยงไฮ้ เป็นต้น กลุ่มเงินใหม่ที่เลือกเข้ามาสู่นครหลวงเวียงจันทน์ เพื่อประกอบการค้า ให้เหตุผลว่า 1.เวียงจันทน์เป็นตลาดใหม่ที่กำลังขยายตัว การเข้ามาสร้างศูนย์การค้าของนายทุนจีน เช่นศูนย์การค้าเวียงจันทน์ (ตลาดหนองด้วง) และศูนย์การค้าชั้นเจียง ทำให้คนจีนที่พอมิเงินทุนนำสินค้าเข้ามาขายยังตลาดศูนย์การค้าเหล่านี้ได้ 2. การเป็นตลาดใหม่ ทำให้คนจีนที่ไม่มีทุนเข้ามาแสวงหาโอกาสในการทำงาน เนื่องจากภายในประเทศมีแรงงานส่วนเกินมาก และส่วนใหญ่เป็นคนชนบท พวกนี้จึงเข้ามาเป็นกรรมกรในโครงการก่อสร้างใหญ่ของจีน เมื่อโครงการแล้วเสร็จ คนเหล่านี้จะลักลอบอาศัยอยู่ในเวียงจันทน์ต่อไป โดยเปลี่ยนเป็นผู้ค้าเร่ 3.การจัดเก็บภาษีสินค้านำเข้าของลาวใช้วิธีการจ่ายภาษีแบบเหมารวมในขณะที่ประเทศเพื่อนบ้านอย่างไทยใช้วิธีการจ่ายภาษีแต่ละประเภทของสินค้า เป็นเหตุให้ผู้ค้าจีนเลือกนำสินค้าเข้ามาขายยังลาวมากกว่า 4.การเดินทางจากจีนสู่ นครหลวงเวียงจันทน์มีความสะดวก รวดเร็วมากขึ้น โดยมีรถประจำทางสายคุนหมิง-เวียงจันทน์ ที่เปิดให้บริการตั้งแต่ปี ค.ศ. 2006 ทำให้เงินใหม่เดินทางสู่ นครหลวงเวียงจันทน์มากขึ้น

เมื่อคนจีนเหล่านี้หลั่งไหลเข้ามาในนครหลวงเวียงจันทน์ คนเหล่านี้จะอยู่รวมกันในกลุ่มของตน และมีการติดต่อกับญาติพี่น้องที่ประเทศจีนบ่อย ด้วยความสะดวกของระบบโทรคมนาคม ทั้งโทรศัพท์มือถือ สัญญาณอินเทอร์เน็ต และเส้นทางคมนาคม ทำให้เงินชุดใหม่นี้สามารถเดินทางไปมาระหว่างจีน-ลาวได้สะดวก และสามารถติดต่อกับญาติพี่น้องในประเทศจีนได้ตลอดเวลา จึงยังคงความผูกพันกับบ้านเกิดมากกว่าจีนในยุคก่อนที่เคยเข้ามายังลาวในอดีต ทำให้เงินชุดใหม่เหล่านี้มีลักษณะต่างคนต่างอยู่ แต่จะมีกลไกที่พึ่งพากันในด้านธุรกิจการค้า

ดังตัวอย่างของหวินซิง สาวน้อยจากมณฑลเจ้อเจียง วัย 20 ปี เข้ามาช่วยพ่อแม่ขายสินค้าในตลาดหนองด้วง ชีวิตวัยเด็กเนื้อสาว เพื่อนมีความสำคัญ แต่เธอก็สามารถคุยกับเพื่อนได้โดยไม่รู้สึกลังเลใจหวินซิง เล่าให้ผู้วิจัยฟังว่า พ่อแม่เธอเข้ามาขายสินค้าในตลาดหนองด้วงเกือบ 10 ปีแล้ว เธอเข้ามาตั้งแต่อายุ 13 ปี พ่อแม่ให้เรียนหนังสือที่ลาว คือโรงเรียนเลียวไต้ เรียนอยู่ 3 ปี และกลับไปเรียนต่อที่เจ้อเจียง โดยพักกับปู่ และจะมารลาในช่วงปิด

เทอมเท่านั้น แต่ตอนนี้เรียนจบมัธยมที่ 6 แล้ว เธอไม่ได้เรียนต่อมหาวิทยาลัย เพราะอยากเข้ามาช่วยพ่อแม่ที่ลาว เธอมีเพื่อนสนิทที่โรงเรียนเดิมหลายคน เธอเล่าว่าเธอติดต่อกับเพื่อนเสมอ ผ่านทางโทรศัพท์และเล่นเน็ต เมื่อพ่อแม่ขายยาร้านหวินซิงจึงต้องรับผิดชอบดูร้านที่หนองด้วงต่อ กับญาติที่เป็นลูกชายบ้าที่ป่าส่งมาให้ทำงานที่ลาว หลังเรียนจบเช่นกัน พร้อมกับลูกจ้างหญิงคนลาวอีก 2 คน หวินซิงเล่าว่าเธอไม่รู้สึกเหงา และเธออยากอยู่ที่ลาว เพราะมีพ่อแม่อยู่ แต่ถ้าพ่อแม่แก่กลับเงิน เธอก็กลับเงินเหมือนกัน (หวินซิง, 2553 : สัมภาษณ์)

อีกตัวอย่างหนึ่ง คือ เหมย สาวน้อยวัย 20 ปีเช่นกัน ชายผ้าหม้อที่ตลาดชั้นเจียง เข้ามาลาวได้ 2 ปีแล้ว พุดลาวได้บ้าง เมื่อเหมยว่างจากลูกค้า จะมาเล่นแซทโนโทรศัพท์มือถือกับเพื่อน บางทีก็เดินไปคุยกับพี่สะใภ้ที่ขายสินค้าแบบเดียวกันในอีกล๊อคหนึ่งในตลาดชั้นเจียง โดยให้ลูกจ้างคนลาวดูแลร้านแทน เหมยเล่าว่า แรกๆ ที่เข้ามาในลาวก็เบื่อๆ เหมือนกัน เพราะผ้าแต่ร้าน ตอนนั้นมีอยู่ร้านเดียว พอพอเห็นว่าน่าจะขายเองได้ พอดีอีกล๊อคหนึ่งเขาบอกแข่งร้าน พ่อก็เลยเช่าเพิ่มและให้เหมยเป็นเจ้าของร้าน และให้ลูกจ้างมา 1 คน (เหมย, 2553 : สัมภาษณ์)

การเข้ามาของคนจีนเหล่านี้ มีระบบความช่วยเหลือกันในกลุ่มคนจีนใหม่ หรือกวนซี จีนใหม่จะมี การช่วยเหลือกันอยู่ 2 ลักษณะ คือความช่วยเหลือกันอย่างเป็นทางการ และความช่วยเหลือกันอย่างไม่เป็นทางการ สำหรับความช่วยเหลือกันอย่างไม่เป็นทางการนั้น จะออกมาในลักษณะของการเป็นสมาชิกขององค์กร ได้แก่ สภาการค้าจีน ที่มีการจัดองค์กรและการจดทะเบียนอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ผู้ที่จะเป็นสมาชิกสภาการค้านี้ได้ จะต้องเป็นบริษัทที่ได้รับการจดทะเบียน หรือ รัฐวิสาหกิจ เท่านั้น ส่วนร้านย่อยที่เป็นส่วนบุคคลนั้นไม่สามารถเป็นสมาชิกได้ หน้าที่ของสภาการค้าจีน คือให้คำแนะนำ ช่วยเหลือด้านกฎหมายกับนักธุรกิจจีนที่เข้ามาลงทุนในลาว และช่วยไกล่เกลี่ยยามเกิดกรณีพิพาท เป็นต้น

ส่วนอีกลักษณะหนึ่ง คือการช่วยเหลือกันอย่างไม่เป็นทางการ กลุ่มนี้จะช่วยเหลือกันในหมู่ญาติพี่น้องและเพื่อนฝูงกันเป็นหลัก ซึ่งการเข้ามาของจีนใหม่จะเป็นลักษณะชวนกันเข้ามา เมื่อเข้ามาแล้วก็ช่วยเหลือกันในกลุ่มของตน เช่นกลุ่มจีนแร่ขายสินค้า จีนเหล่านี้จะมาพักอาศัยอยู่กับญาติหรือเพื่อนที่เข้ามาเวียงจันทน์ก่อน กลุ่มนี้จะพูดภาษาลาวไม่ได้ แต่จะมีนายทุนส่งสินค้าให้ออกเร่ขายก่อน ขายได้แล้วค่อยส่งเงินคืนที่หลัง พวกนี้จะออกเร่ขายตามเขตนอกเมืองเวียงจันทน์ และกลับเข้ามาพักกับญาติในเวียงจันทน์ อยู่กรณีสถานเช่าของกลุ่มจีนเร่ในย่านบ้านดงเมียง โม สาวลาวที่อยู่ใกล้บ้านเช่าเล่าให้ผู้วิจัยฟังว่าพวกนี้เขาจะอยู่ในสังคมกลุ่มเขา พอตกเย็นมาอยู่รวมกัน เขาก็ทำอาหารกินกัน ไม่สนใจว่าคนข้างบ้านจะเป็นใคร สนุกสนานในกลุ่มของเขา พอตอนเช้าก็แยกย้ายกันไปขายสินค้าตามที่ต่างๆ ส่วนมากเป็นเขตนอกเมือง (โม, 2554 : สัมภาษณ์) เป็นต้น

5. กระบวนการสร้างอาณาจักรทางการค้าของผู้ค้าจีนใหม่ในนครหลวงเวียงจันทน์

5.1 ผู้ค้าเงินกับการสร้างตลาด

เมื่อจีนชุดใหม่นี้มุ่งเข้ามาประกอบการค้าเป็นหลัก ตามการเปิดพรมแดนทางการค้าในโครงการ GMS พร้อมด้วยนโยบายต่างๆ ทั้งของจีนและลาวเพื่อเป็นช่องทางให้เกิดการไหลเวียนของคน ทุน สินค้าอย่างสะดวก ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น คนจีนชุดใหม่เหล่านี้เมื่อเข้ามาประกอบการค้า สิ่งสำคัญคือการสร้างตลาด และหาสินค้าเข้ามาขาย ประกอบกับเวียงจันทน์เติบโตอย่างรวดเร็วจากการเข้ามาของคนหลากหลายกลุ่ม ผลปรากฏว่าจีนใหม่ที่เข้ามาเป็นผู้ค้า ได้สร้างตลาดหลากหลายประเภท พร้อมกับการนำสินค้านำเข้าจากโรงงานในประเทศจีนเข้ามาขาย ในขณะเดียวกันที่เวียงจันทน์กำลังเติบโต ด้านการขยายเมือง การเข้ามาของคนต่างถิ่น ทั้งคนลาวต่างแขวง และนักลงทุนต่างชาติ ทำให้สินค้าจีนสามารถตอบสนองความต้องการของผู้คนในนครหลวงเวียงจันทน์ได้หลากหลาย จนกระทั่งผู้ค้า

จีนสามารถสร้างวงจรวงการการค้าที่ทำให้สินค้าจีนสามารถหมุนเวียนส่งต่อไปยังลูกค้าได้หลายระดับ เปรียบเสมือนเป็นการสร้างอาณาจักรทางการค้าขึ้นในกลุ่มจีนใหม่ในนครหลวงเวียงจันทน์

การสร้างตลาดของผู้ค้าจีนในนครหลวงเวียงจันทน์ มี 4 ลักษณะคือ 1. ตลาดที่สร้างเป็นศูนย์การค้าขายสินค้าจีนเป็นหลัก หรือที่เรียกว่า “ตลาดจีน” 2. ตลาดที่ผู้ค้าจีนแทรกเข้าไปร่วมในตลาดของคนท้องถิ่น โดยผู้ค้าจีนจะเช่าบ้านสำหรับขายสินค้า อยู่ใกล้ๆกับตลาดของคนท้องถิ่น 3. ตลาดที่ผู้ค้าจีนสร้างขึ้นแถบริมถนน โดยเช่าอาคาร ริมถนนของคนลาวเพื่อขายสินค้า 4. ตลาดเคลื่อนที่ของจีนเร่ขายสินค้า พวกนี้จะเดินเร่ขายสินค้าตามบ้าน

ตลาดศูนย์การค้า หรือที่เรียกว่าตลาดจีน เพราะในศูนย์การค้าส่วนมากมีแต่ผู้ค้าจีนใหม่ที่ยังพูดภาษาลาวไม่ค่อยได้ และสินค้าที่ขายในตลาดก็เป็นสินค้าจากประเทศจีนเป็นหลัก ผู้ค้าเหล่านี้จะขายสินค้าทั้งส่ง-ปลีก กลุ่มลูกค้าส่วนใหญ่จะเป็นนักท่องเที่ยว ตลาดจีนในนครหลวงเวียงจันทน์ที่โดดเด่น คือตลาดหนองดุ้ง (ตลาดจีนเก่า) และตลาดชั้นเจียง ศูนย์การค้าชั้นเจียง (ตลาดจีนใหม่) ตลาดหนองดุ้ง เป็นตลาดจีนแรก สร้างเมื่อปี 1999 เป็นจุดเริ่มต้นให้ผู้ค้าจีนรายย่อยนำสินค้าจากประเทศจีนเข้ามาค้าขาย ตลาดจีนนี้เกิดจากการลงทุนร่วมระหว่างบริษัทหิงย๋วย เวียงจันทน์ของคนลาวและนักลงทุนจีน ปัจจุบันตลาดนี้เริ่มซบเซา เพราะมีตลาดหรือศูนย์การค้าใหม่ๆ เกิดขึ้นมากมาย

ศูนย์การค้าชั้นเจียง (ตลาดจีนใหม่) สร้างขึ้นในปี 2008 เป็นของนายตึง กั้ว เจียง มาจากมณฑล เจ้อเจียง หรือที่คนในลาวรู้จักในนามว่าเหลาติง เมื่อกฎหมายการลงทุนอนุญาตให้นักลงทุนสามารถลงทุนได้ 100 % นายเหลาติงได้ขอสัมปทานที่ดินซึ่งเป็นของกระทรวงป้องกันประเทศก่อสร้างอาคารขึ้นมาใหม่ เป็นศูนย์การค้าชั้นเจียงบนเนื้อที่ 174,500 ตร.ม. ในเขตบ้านอุโมงทอง และบ้านดงป่าสัก ได้รับสัมปทานเช่าที่ดิน 50 ปี (ASTV ผู้จัดการ : เว็บไซท์) และสร้างอาคารสำหรับค้าขายและพักอาศัยอยู่ล้อมรอบตัวศูนย์การค้านี้

เมื่อสร้างตลาดใหม่เสร็จ ได้เปิดโอกาสให้ผู้ค้าจีนที่ตลาดหนองดุ้งมาจับจองทำเลการค้าในศูนย์การค้าแห่งนี้ และเปิดประชาสัมพันธ์ให้ผู้ค้าทั่วไป ไม่ว่าจะเป็นคนไทย คนลาว หรือคนชาติไหนที่ต้องการค้าขายในตลาดนี้ สามารถเข้ามาลงทุนได้ จึงทำให้ผู้ค้าจีนที่ตลาดหนองดุ้ง ส่วนมากจะมีสาขาที่ตลาดชั้นเจียงนี้ด้วย นอกจากตลาดจีนทั้ง 2 แห่งนี้แล้ว ยังมีศูนย์การค้าหรือตลาด เช่นตลาดเซ้ามอลล์ ศูนย์การค้าอาเซี่ยนมอลล์ และอื่นๆ ตลาดศูนย์การค้าเหล่านี้ ผู้ค้าส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มจีนใหม่ ที่บางรายเปิดขายสาขาเพิ่ม บางรายเข้ามาขายสินค้าในตลาดศูนย์การค้าเป็นครั้งแรก ผู้ค้าที่สามารถเข้ามาค้าขายในตลาดนี้ได้ต้องมีเงินทุนพอสมควร เพราะค่าเช่าในตลาดเหล่านี้ราคาสูง เช่นในตลาดชั้นเจียง ผู้ค้าจีนบางรายต้องทำสัญญาเช่า 2 ปี ราคา 90,000 หยวน เป็นต้น แต่กระนั้นก็ยังคงมีผู้ค้าจีนรายใหม่ทยอยเข้ามาเปิดตลาดขายสินค้าในเวียงจันทน์อย่างต่อเนื่อง สังเกตได้จากการสร้างศูนย์การค้าใหม่ๆ เกิดขึ้นอีกหลายแห่งในเวียงจันทน์ ทั้งนี้ตลาดศูนย์การค้าเหล่านี้ กลายเป็นสีสันให้เมืองเวียงจันทน์ก้าวขึ้นไปสู่การเป็นเมืองศูนย์กลางทางการค้า และการท่องเที่ยว ตามความคาดหวังของรัฐบาลลาวด้วย

นอกจากตลาดศูนย์การค้าแล้ว ผู้ค้าจีนใหม่ที่ไม่ค่อยมีเงินทุน ยังเข้ามาขายสินค้าตามตลาดชุมชนของคนท้องถิ่น ที่รัฐบาลลาวส่งเสริมการสร้างตลาดชุมชนให้เป็นศูนย์กลางด้านเศรษฐกิจในชุมชน เพื่อความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของประชาชนเขตรอบนอกเมือง ตามแนวคิดชี้แนะการพัฒนาชนบทอย่างรอบด้านและยั่งยืน ของท่าน ค้าโต สีพันดอน ประธานประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว กล่าวต่อของประชุมศูนย์กลางพรรค ครั้งที่ 10 (สมัยที่ 5) (แนวคิดชี้แนะของประธานค้ำโต สีพันดอน ต่อภารกิจปกป้องรักษา และพัฒนาประเทศชาติ, 2547 : 19) เมื่อตลาดท้องถิ่นเริ่มเติบโตขึ้น คนจีนใหม่เล็งเห็นช่องทางในการทำการค้าจึงได้แทรกตัวเข้ามาค้าขายสินค้าจีนในตลาดนี้ด้วย โดยผู้ค้าเหล่านี้จะเช่าบ้านของคนลาวและเปิดเป็นร้านค้าสินค้า

สินค้าจีนที่ถูกวางขายในตลาดนี้ เป็นสินค้าจากประเทศจีนมีราคาถูก ทันสมัย เป็นของใช้ทั่วไปที่คนในชนบทต้องการ ได้แก่กะโหลกจักรยานยนต์ เครื่องมือช่าง เช่นค้อน สิ่ว น็อต ไขควง เครื่องมือเกษตร เช่น อวน ไซ

หัวจอบ เครื่องตบแต่งบ้าน เช่นกรอบรูป นาฬิกาแขวน เครื่องใช้ไฟฟ้า ทั้งเครื่องเล่น ดีวีดี พัดลม และของใช้ใน ชีวิตประจำวันอื่นๆ เช่น ที่ตัดเล็บ ไฟฉาย ถ่านไฟฉาย รม ไม้ถูพื้น ด้วยขามกระเบื้อง ฯลฯ รวมทั้งของเล่นเด็ก เป็นต้น ชาวบ้านที่อยู่ในละแวกนั้น สามารถเลือกซื้อสินค้าได้สะดวก โดยไม่จำเป็นต้องเข้ามาหาซื้อสินค้าในเมือง

สำหรับกลุ่มผู้ค้าเงินที่ขายสินค้าริมถนน กลุ่มนี้เริ่มเติบโตจากการขยายถนน การสร้างถนนใหม่ๆ เพื่อการพัฒนาเมือง ผู้ค้าเงินกลุ่มนี้มีทั้งกลุ่มทุนน้อยที่ขายสินค้าราคาถูกจากจีน ทั้งสินค้าทันสมัยตามวิถีคนเมือง อย่างโทรศัพท์มือถือก็อปปี เช่นวงเวียนดอนโหนน กลายเป็นแหล่งค้าโทรศัพท์มือถือราคาถูก และร้านที่ขายสินค้า ประเภทของใช้ในชีวิตประจำวัน อย่างริมถนนย่านบ้านสว่าง จะมีร้านขายสินค้าจีนตั้งแต่อะไหล่รถจักรยานยนต์ ไปถึง แวนตา กระเป๋า ทั้งริม 2 ข้างทาง เป็นต้น ส่วนผู้ค้าริมถนนอีกกลุ่มหนึ่ง เป็นกลุ่มผู้ค้าที่ขายสินค้าทันสมัยที่มีราคาสูง โดยกลุ่มนี้จะมีทุนสูงกว่ากลุ่มแรก กลุ่มนี้จะขายสินค้าประเภทของตบแต่งบ้าน เช่นโคมไฟ ผ้าม่าน เครื่องใช้ไฟฟ้าจาก จีน รวมถึงรถยนต์ยี่ห้อจีน อย่างเช่น ยานยนตสุพานวง ยานบ้านฝาย ยานตลาดหนองด้าง ถนนทุ่งขันคำ เป็นต้น ซึ่งถนนแถวนี้จะมีร้านค้าของคนไทย และคนลาวแทรกอยู่ด้วย

อีกลักษณะหนึ่งของการค้าของผู้ค้าเงินในเวียงจันทน์ คือการเดินทางขายสินค้า ผู้ค้ากลุ่มนี้บางคนมีทุนน้อย บางคนไม่มีทุน การเดินทางขายสินค้าของผู้ค้าเหล่านี้มี 2 กลุ่ม คือกลุ่มที่มีร้านค้าริมถนนหรือในตลาดชุมชนอยู่แล้ว แต่ออกเร่ขายสินค้าเพิ่มเติม เพื่อเสริมรายได้จากการขายหน้าร้าน ส่วนอีกกลุ่มหนึ่งจะเป็นกลุ่มที่เข้ามาในเวียงจันทน์ เพื่อเร่ขายสินค้า โดยกลุ่มนี้ส่วนมากแทบจะไม่มีเงินทุน แต่จะมีกลุ่มนายทุนจีนส่งสินค้าให้พวกนี้ก่อน เมื่อขายสินค้าได้ แล้วค่อยนำเงินมาคืน และรับสินค้าใหม่ไปขายต่อ ส่วนต่างของสินค้าก็เป็นกำไรที่เงินเร่เหล่านี้จะเก็บไว้สะสมเป็นทุน ตัวเองต่อไป

ตามกฎหมายว่าด้วยธุรกิจของลาว มีข้อบัญญัติห้ามชาวต่างชาติค้าขาย หรือค้าเร่ กลุ่มเงินที่เร่ขายสินค้า จึงถือว่าการทำกรรมผิดกฎหมาย ทำให้เงินเหล่านี้ต้องหลบซ่อนเจ้าหน้าที่ของรัฐ บางคนพาสปอร์ต วีซ่าหมดอายุด้วย บางคนไม่มีหลักฐานการเข้าเมือง ทำให้เงินกลุ่มนี้หวาดระแวงคนที่เข้าไปสนทนาด้วย แต่ถึงกระนั้นเงินเหล่านี้ก็ยังคง เดินทางขายสินค้าตามบ้านอยู่ เมื่อพวกเขามีโอกาสหลายคนก็เลือกที่จะลงทะเบียนธุรกิจในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง และเร่ขาย สินค้าในบางโอกาสเท่านั้น

5.2. สินค้าจีนครองตลาดในนครหลวงเวียงจันทน์

ด้วยการเติบโตของเวียงจันทน์ได้สร้างโอกาสให้แก่เงินใหม่ที่มีทุนน้อยและกลุ่มไร้ทุนสามารถสร้างตลาดแต่ละ ประเภทของตนได้ อันนำไปสู่การสร้างฐานะ สะสมทุนแก่เงินเหล่านี้ ประเภทสินค้าหรือสิ่งของที่เงินเหล่านี้นำมาขายก็ สำคัญ โดยผู้ค้าเงินเหล่านี้จะขายสินค้าจีนเป็นหลัก เนื่องจากสินค้าจีนเป็นสินค้าราคาถูก เหมาะกับรายได้ของคนลาว ที่ส่วนมากยังมีรายได้ต่ำ ดังที่กล่าวมาแล้วว่าการเติบโตของเวียงจันทน์ มาจากการเกิดขึ้นของโรงงานอุตสาหกรรมต่างๆ และการอพยพแรงงานจากต่างแขวงเข้ามาหางานทำในเมือง ทำให้เกิดการบริโภคสมัยใหม่ และราคาถูกเพื่อสนอง ความต้องการของผู้บริโภคชาวลาวที่มีหลากหลายในเวียงจันทน์ สินค้าจีนจึงเข้ามาตอบสนองความต้องการส่วนนี้ได้อย่าง ลงตัว เช่นโทรศัพท์มือถือราคาถูกของจีน เป็นต้น นอกจากนี้การเกิดขึ้นมากมายของตลาดแต่ละประเภทของผู้ค้าเงิน ได้ทำให้สินค้าราคาถูกของจีนหาซื้อสะดวก ง่ายขายมากยิ่งขึ้น เทียบกับเป็นการกระตุ้นการบริโภคสินค้าอยู่ตลอดเวลา ด้วยเช่นเดียวกัน เมื่อลูกค้าสนใจสินค้าใหม่ๆตลอดเวลา ก็นำมาสู่การเกิดขึ้นของตลาดและผู้ค้าเงินที่หลังไหลเข้าสู่เวียง จันทน์อยู่เสมอเช่นกัน

จากลักษณะพิเศษของสินค้าจีนที่มีราคาถูกและทันสมัย ทำให้ผู้ค้าเงินเลือกขายสินค้าจากจีนเป็นหลัก และ สินค้าจีนสามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าแต่ละกลุ่มได้อย่างดี ได้แก่ 1.กลุ่มสินค้าที่สนองความทันสมัยตาม

วิถีคนเมือง ส่วนมากจะขายในตลาดศูนย์การค้า หรือตลาดจีน มีอยู่หลายหมวดสินค้า ได้แก่หมวดเครื่องแต่งกาย หมวดเครื่องประดับ หมวดของตกแต่งบ้าน ทั้งผ้าผืนหลากแบบหลายลาย หมวดเครื่องเสียง หมวดอิเล็กทรอนิกส์ เช่น โทรศัพท์มือถือ หลายแบบ หลากยี่ห้อ หมวดเครื่องเล่นเด็ก หมวดเครื่องครัว หมวดเครื่องสุขภัณฑ์ห้องน้ำ หมวดเครื่องนอน อุปกรณ์ภายในรถยนต์ เช่น สินค้าเหล่านี้จะวางขายตามตลาดศูนย์การค้าของเวียงจันทน์ ทั้งตลาดหนองบัว ตลาดชั้นเจียง ตลาดอาเซียน ตลาดเซ้ามอลล์ ฯลฯ เป็นต้น

2.กลุ่มสินค้าเกี่ยวกับการอาชีพ ที่มีลักษณะเล็ก กะทัดรัด เหมาะสำหรับการขนาดเล็ก หรือกิจการในครัวเรือน เช่นเครื่องจักรกลเล็ก เชื้อต่อธุรกิจขนาดเล็ก และ เหมาะสำหรับใช้ในบ้าน มีขายทั้งในและนอกตลาดจีน ได้แก่อุปกรณ์ก่อสร้างต่างๆ อย่างเครื่องมือผสมปูน เครื่องร่อนทราย เครื่องจักรกลการเกษตร และกลุ่มการอาชีพอื่น เช่นอะไหล่รถจักรยานยนต์ และอุปกรณ์ในงานซ่อมต่างๆ อุปกรณ์การเกษตร ความพิเศษของสินค้ากลุ่มนี้ ในหมวดก่อสร้างคือ ความเล็กกะทัดรัด ทำให้ประหยัดพื้นที่การใช้งาน สะดวก ใช้ในอุตสาหกรรมขนาดเล็กได้ดี เหมาะกับธุรกิจรายย่อยในเวียงจันทน์ที่กำลังเติบโตอย่างรวดเร็วในขณะนี้ ซึ่งมีตัวแทนจำหน่ายทั้งในและนอกตลาดจีน โดยลูกค้าคนท้องถิ่นสามารถติดต่อหาซื้อสินค้าได้อย่างสะดวก สำหรับในด้านประเภทอุปกรณ์ช่าง สินค้าจีนก็มีหลากหลายทั้งด้านราคาและประเภทสินค้า โดยอะไหล่จะมีให้เลือกใช้เป็นจำนวนมาก สำหรับงานก่อสร้างเล็ก เช่นสร้างบ้านพักไม่กี่ห้อง ก็จะมีอุปกรณ์เกี่ยวกับการก่อสร้าง ที่มีขายตามร้านจีนริมถนน ในราคาถูก ส่วนอุปกรณ์เกี่ยวกับช่างยนต์ ก็มีจำหน่ายตามร้านจีนริมถนน หรือในตลาดชุมชนด้วยเช่นกัน

3.สินค้าในกลุ่มของใช้ในชีวิตประจำวัน ได้แก่ ถ่านไฟฉาย ที่ชาร์ตแบต เต้าเสียบไฟ เทปขาว ความพิเศษของสินค้ากลุ่มนี้ คือมีเป็นจำนวนมาก หาซื้อง่าย ราคาถูก เพราะร้านค้าจีนรายย่อยในตลาดชุมชน ตลาดริมถนน และจีนเร่ มักจะนำสินค้าบางชนิดในกลุ่มนี้ไปเร่ขายตามบ้านด้วย ทำให้ลูกค้าคนลาวคุ้นชินกับสินค้าเหล่านี้ และหลายบ้านจะมีสินค้ากลุ่มนี้มากกว่า 1 ชิ้นขึ้นไป

4.สินค้าประเภทอิเล็กทรอนิกส์ อย่างโทรศัพท์มือถือ iPad แท็บเล็ต ที่มีการวางขายในตลาดประเภทต่างๆ ของกลุ่มผู้ค้าจีน ซึ่งมีทั้งสินค้าก๊อปปี้ สินค้าราคาถูกที่ผลิตด้วยวัสดุไม่ค่อยมีคุณภาพ และสินค้ายี่ห้อจีนที่มีคุณภาพ ราคาสูงเคลอะคล้ายมาด้วย แต่สินค้านี้ราคาถูกเป็นที่ต้องการในตลาดผู้บริโภคระดับล่างของลาว จนกระทั่งรัฐบาลลาวต้องดำเนินการปราบปราม เพราะช่วงเวลานั้นลาวกำลังยื่นขอเข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก หรือ WTO จึงต้องเข้มงวดกับสินค้าที่ละเมิดลิขสิทธิ์ทุกประเภทในลาว ดังที่ทางการลาวออกกวาดล้างโทรศัพท์มือถือปลอมยี่ห้อ โนเกีย (NOKIA) ที่กำลังแพร่หลายอย่างหนักในนครหลวงเวียงจันทน์ ซึ่งสินค้าประเภทนี้ได้รับความนิยมอย่างมากในกลุ่มลูกค้าระดับล่าง (ผู้จัดการออนไลน์, : เว็บไซต์)

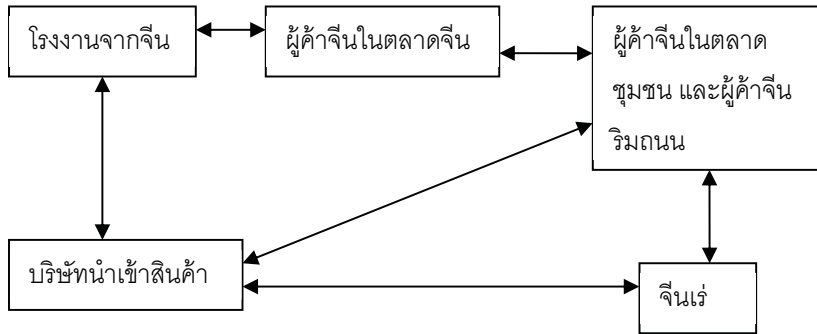
5.3.วงจรวงความสัมพันธ์ทางการค้าของผู้ค้าเงินแต่ละกลุ่มในนครหลวงเวียงจันทน์

จากการเปิดพื้นที่ให้แก่เงินทุนของรัฐบาลลาว ทำให้นักลงทุนจีนและผู้ค้าเงินสามารถใช้ทุกพื้นที่ของนครหลวงเวียงจันทน์ให้เป็นตลาด สำหรับระบายสินค้าที่ล้นทะลักในจีน การเชื่อมร้อยของกลุ่มผู้ค้าแต่ละกลุ่ม เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้ค้าเงินแต่ละกลุ่มมีความเข้มแข็ง และสามารถต่อทุนสร้างฐานะให้แก่ตนเองได้ พร้อมกันนี้ยังทำให้สินค้าเงินไหลเวียนกระตุ้นการบริโภคในสังคมลาวอย่างต่อเนื่องด้วย

กลไกการเชื่อมร้อยระหว่างผู้ค้าเงินแต่ละกลุ่ม จะเริ่มจากผู้ค้าเงินในตลาดจีน จะนำสินค้าจากโรงงานในจีนเข้ามาขายในลาว โดยจะมีทั้งการขายส่ง-ปลีก เช่นผู้ค้าเงินในตลาดจีนได้นำอะไหล่ของโทรศัพท์มือถือเข้ามาในจำนวนมาก จากนั้นผู้ค้ารายย่อยจากนอกตลาดจีน ได้แก่ผู้ค้าริมถนนหรือตลาดชุมชน จะมาซื้ออะไหล่เหล่านั้นและนำไปประกอบเพื่อจัดวางขายต่อไป โดยกลุ่มผู้ค้านอกตลาดจีนไม่จำเป็นต้องนำสินค้าเข้ามาเอง เช่นเดียวกับกลุ่มจีนเร่ ที่จะมีบริษัท

นำเข้าสินค้าเข้ามาแล้วเช่าห้องแถวคนลาวเพื่อเป็นโกดังเก็บสินค้า จากนั้นจะมีเงินเร่ นำสินค้าเหล่านี้ออกเร่ขายตามบ้าน

แผนภูมิ 1 : รูปแบบวงจรความสัมพันธ์ทางการค้าของผู้ค้าแต่ละกลุ่มในนครหลวงเวียงจันทน์

จากภาพแผนภูมินี้ ทำให้เห็นความเชื่อมโยงของกลุ่มผู้ค้าที่ต้องสัมพันธ์กัน สิ่งสำคัญที่ทำให้กลไกนี้ได้อยู่ได้อย่างมั่นคง และสร้างความเข้มแข็งให้วงจรทางการค้านี้ คือ ระบบความไว้วางใจ โดยวิธี “การวางสินค้าก่อน และจ่ายเงินคืนทีหลัง” เป็นความไว้วางใจที่อยู่บนเงื่อนไขของความต้องการระบายสินค้าที่มีมากล้นในตลาดของประเทศจีนนั่นเอง โดยโรงงานผลิตสินค้าจะให้นำสินค้าไปวางขายก่อน เมื่อลูกค้านำเงินมาจ่าย ก็พร้อมรับสินค้าใหม่ไปวางขายต่อ วิธีการนี้ผู้ค้าในตลาดจีนก็ใช้เช่นเดียวกัน คือผู้ค้าในตลาดจีนก็ได้ให้ผู้ค้านอกตลาดจีนเข้ามาเลือกซื้อสินค้าในราคาค้าส่ง เมื่อได้สินค้าตามต้องการแล้ว ผู้ค้าในตลาดจีนหลายร้านใช้วิธีการให้เครดิตทางการค้ากับลูกค้าประจำของตน โดยการให้ลูกค้าของตนนำสินค้าไปขายก่อน แล้วจ่ายเงินคืนทีหลัง บางร้านให้จ่ายเงินเพียง 30 % และกำหนดวันจ่ายเงินคืนครั้งต่อไป รวมทั้งการมาเลือกซื้อสินค้าชุดใหม่ได้ ทำให้ผู้ค้านอกตลาดจีนสามารถมีสินค้าใหม่ๆ ป้อนตลาดอยู่ตลอดเวลา ผู้ค้าในตลาดจีนยอมรับว่าเสี่ยงกับการถูกโกง แต่ก็ดีกว่าให้สินค้าค้างอยู่ในร้านจนระบายไม่ออก เพราะตนต้องหาสินค้าใหม่ๆ เข้าร้านอยู่เสมอเช่นกัน

จากเรื่องเล่าของต้า ชาวลาวลูกจ้างร้านจีน ชายก็พี่ช้อป ในตลาดหนองดั่งงเล่าว่า เธอมาเป็นผู้ช่วยขายสินค้าร้านนี้เกือบ 10 ปีแล้ว ลูกค้าก็มีทั้งนักท่องเที่ยวและคนลาวที่นำสินค้าไปขายต่อ หรือแม้กระทั่งคนไทยจากอุดรธานี หนองคายก็เคยมาซื้อสินค้าที่ร้านไปขายต่อ เพราะร้านนี้ขายทั้งส่งและปลีก ลูกค้าที่นำสินค้าไปขายต่อส่วนมากจะซื้อตุ๊กตาโมเดล สำหรับตั้งโชว์ พวกโมบาย นาฬิกาแขวน เพราะที่ร้านขายส่งราคาไม่แพง ถ้าเป็นลูกค้าประจำบางคนซื้อสินค้ามาก เงินไม่พอ ทางร้านเห็นว่ามาซื้อบ่อย ก็จะยอมให้นำสินค้าไปขายก่อน และเที่ยวหน้า มาซื้อของอีกก็ค่อยนำเงินมาจ่าย ซึ่งทางร้านจะปล่อยเครดิตให้เฉพาะลูกค้าที่คุ้นเคยมากๆ และอาศัยความเชื่อใจกันอย่างเดียว เพราะไม่ได้เก็บเอกสารใดๆ ของลูกค้าไว้ ร้านที่เธออยู่จึงให้เครดิตกับลูกค้าประจำที่ซื้อขายกันมานาน ราว 3-4 ปีขึ้นไปเท่านั้น

ต้าเล่าว่าการให้เครดิตกับลูกค้า นำสินค้าไปก่อนจ่ายเงินทีหลังก็เป็นอีกวิธีหนึ่งที่ร้านจีนสร้างแรงจูงใจในการสร้างลูกค้าประจำ เพราะในตลาดจีน ขายสินค้าทั้งส่งและปลีก โดยลูกค้าคนลาวนำสินค้าไปขายก่อน แล้วเมื่อลูกค้าต้องการสินค้าใหม่จะมาซื้อเพิ่ม โดยจ่ายเงินค้างเก่าและนำสินค้าใหม่ไป หมุนเวียนเช่นนี้ ด้วยอาศัยความเชื่อใจกัน และความคุ้นเคย แต่ก็มีบางครั้งที่ลูกค้าไม่นำเงินมาชำระ และหายไปเฉยๆ ติดต่อกันไม่ได้ จนเป็นที่มาของการฟ้องร้องขึ้นก็มี (ต้า พิมมะวง, 2553 : สัมภาษณ์)

จากการเปิดพรมแดนทางการค้าในโครงการ GMS และนโยบายต่างๆ ทั้งของรัฐบาลลาวและจีน เพื่ออำนวยความสะดวกให้ ทุน คน สินค้าสามารถเคลื่อนตัวได้อย่างรวดเร็ว เข้ามาของเงินทุนใหม่ พร้อมด้วยเงินทุนและสินค้า กลุ่มจีนเหล่านี้เข้ามาสร้างตลาด การนำสินค้าราคาถูก และทันสมัยเข้ามาค้าขายในลาว จนกระทั่งเกิดวงจรทางการค้าในกลุ่มผู้ค้าแต่ละกลุ่ม และสร้างตลาดหลายหลายประเภท ด้วยกลไก “การวางสินค้าก่อน จ่ายเงินคืนทีหลัง” นี้ กลายเป็นช่องทางให้ผู้ค้าแต่ละกลุ่มสามารถหาสินค้าใหม่ๆ เข้าร้านได้เสมอ และทำให้ผู้ค้าแต่ละกลุ่มสามารถสร้างฐานะของตนขึ้นมาได้ พร้อมกันนี้กลไกนี้ ยังทำให้มีคนจีนชุดใหม่หลังไหลเข้ามาอย่างต่อเนื่อง พร้อมกันนี้ที่รัฐบาลท้องถิ่นเวียงจันทน์กำลังวาดหวังให้นครหลวงเวียงจันทน์เป็นศูนย์กลางทางการค้าแห่งอนุภูมิภาค โดยการตั้งธงที่จะนำพาเวียงจันทน์สู่เป้าหมาย ดังการกำหนดวิสัยทัศน์การพัฒนานครหลวงเวียงจันทน์ในวันนี้ จนถึงปี 2030 ความไววิสัยทัศน์ที่ 1 ว่านครหลวงเวียงจันทน์จะเป็นศูนย์กลางการค้าแห่งภูมิภาคในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง (คณะอนุกรรมการทบทวน รวบรวม และเขียนประวัติศาสตร์นครหลวงเวียงจันทน์ 450 ปี, 2010 : 418) ทำให้เกิดโครงการศูนย์การค้าขนาดใหญ่หลายโครงการ และสิ่งเหล่านี้ก็เปรียบเสมือนการเปิดทางให้กลุ่มผู้ค้าจีนที่สร้างวงจรทางการค้าอย่างเข้มแข็งในนครหลวงเวียงจันทน์ สามารถขยายอาณาจักรทางการค้าให้กับกลุ่มชาวจีนด้วยกัน รวมถึงผู้ค้าชาวลาวที่นำสินค้าเงินออกไปขายยังต่างเมืองอีกด้วย นอกจากนี้กลุ่มผู้ค้าแล้ว สินค้าจากประเทศจีนก็มีพื้นที่ในการวางขายอย่างถาวร และสินค้าจากจีนที่ล้นตลาดในปัจจุบันกำลังได้ถูกระบายเข้าสู่ตลาดลาวอย่างต่อเนื่อง เช่นกัน

6. สรุป และอภิปรายผล

จากการศึกษา พบว่าโครงการความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง หรือ GMS เป็นประตูหนึ่งที่เปิดความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างกลุ่มประเทศสมาชิก การเชื่อมร้อยของระบบคมนาคมในโครงการ GMS ทำให้การเดินทางระหว่างจีน-ลาวสะดวกมากยิ่งขึ้น พร้อมกับความเร็วและทันสมัยของระบบโทรคมนาคม ทำให้คนเหล่านี้อยู่รวมกลุ่มเฉพาะกลุ่มตน ติดต่อกับญาติพี่น้องที่ประเทศจีนบ่อย เดินทางเข้าออกประเทศสะดวก มีจุดมุ่งหมายเพื่อเข้ามาประกอบการค้าเท่านั้น การพึ่งพิงคนท้องถิ่นต่างๆ ที่มาอยู่ต่างแดนจึงไม่ค่อยปรากฏ

ผู้ค้าจีนเหล่านี้จะมีความช่วยเหลือกันในกลุ่มของตน ทั้งช่วยเหลือกันในด้านการค้ารายชีวิตในต่างแดน และการช่วยเหลือกันในการอาชีพ คนจีนที่เข้ามาอยู่ในลาวมีการช่วยเหลือกันอยู่ 2 รูปแบบ คือ การช่วยเหลือกันอย่างไม่เป็นทางการและการช่วยเหลือกันอย่างไม่เป็นทางการ กลุ่มคนจีนที่เข้ามาลงทุนในลาวได้มีการรวมตัวกันตั้งเป็นสภาการค้าจีน เพื่อช่วยเหลือกลุ่มนักลงทุนด้วยกันเอง รวมไปถึงคนงานของนักลงทุนนั้นด้วย โดยความช่วยเหลือนี้จะเกิดขึ้นในกลุ่มสมาชิกของสภาการค้าจีนเท่านั้น ซึ่งบริษัทที่จดทะเบียนสามารถเป็นสมาชิกสภาการค้าจีนได้ แต่ร้านค้าย่อยไม่มีสิทธิ์เข้าเป็นสมาชิกจึงไม่ได้รับการช่วยเหลือและการคุ้มครองใดๆ

ในขณะเดียวกัน กลุ่มผู้ค้าในตลาดชุมชนของคนลาว หรือกลุ่มที่ขายสินค้าริมถนน ส่วนมากเป็นคนจากมณฑลหูหนาน ทำให้เกิดสภาการค้าจีนหูหนานขึ้น เพื่อช่วยเหลือกันในกลุ่มคนหูหนาน แต่กลุ่มนี้จะช่วยเหลือเฉพาะคนที่เป็นสมาชิกเท่านั้น ความช่วยเหลือกันอีกรูปแบบหนึ่ง คือความช่วยเหลือกันอย่างไม่เป็นทางการ ได้แก่เพื่อนช่วยเพื่อน ญาติพี่น้องช่วยเหลือกันซึ่งมีมากและเครือข่ายกว้างขวางมากกว่ากลุ่มแรก การช่วยเหลือกันอย่างไม่เป็นทางการนี้มีหลากหลาย และยังเป็นการสร้างเครือข่ายให้เกิดการขยายตัวของพื้นที่ทุนให้กว้างขวางออกไปอีก

จากเครือข่ายการช่วยเหลือกันในกลุ่มคนจีนนำไปสู่การขยายพื้นที่ทุน คนจีนเหล่านี้มีวิธีการสร้างตลาดเพื่อให้ตนสามารถขายสินค้าได้มากที่สุด โดยคนจีนเหล่านี้ได้สร้าง “ตลาด” 4 ลักษณะ คือ 1. ตลาดที่สร้างเป็นศูนย์การค้าขายสินค้าเงินเป็นหลัก หรือที่เรียกว่า “ตลาดจีน” ตลาดนี้มีนักลงทุนจีนมาสร้างเป็นศูนย์การค้าและให้ผู้ค้าจีนเข้าขายสินค้า 2. ตลาดที่ผู้ค้าจีนแทรกเข้าไปร่วมในตลาดของคนท้องถิ่น โดยผู้ค้าจีนจะเข้าบ้านสำหรับขายสินค้า

ส่วนมากอยู่ด้านนอกของตลาดชุมชน 3.ตลาดที่ผู้ค้าจีนสร้างขึ้นแถบริมถนน โดยเช่าอาคารริมถนนของคนลาวเพื่อขาย หรือเก็บสินค้า 4.ตลาดเคลื่อนที่ของจีนเร่ขายสินค้า พวกนี้จะไม่มีความที่ขายที่แน่นอน จะเดินเร่ขายไปตามบ้าน

การสร้างตลาดของผู้ค้าจีน ได้นำสินค้าใหม่ๆเข้ามา สร้างค่านิยมการบริโภคสินค้าสมัยใหม่ที่มากกับการตกแต่งบ้าน ทั้งผ้าปูที่นอน เครื่องสุขภัณฑ์ต่างๆ รวมทั้งเครื่องมือช่างที่ทันสมัยด้วย เมื่อผู้บริโภคเริ่มสนใจสินค้าใหม่จากจีน ทำให้สินค้าแพร่หลายมากขึ้น พร้อมกับการเข้ามาของผู้ค้าที่เพิ่มขึ้นด้วย และการเกิดขึ้นของวงจรทางการค้า อันนำไปสู่การสร้างอาณาจักรทางการค้าให้กลุ่มผู้ค้าจีนที่สามารถครอบงำธุรกิจทางการค้าในนครหลวงเวียงจันทน์ได้เกือบทั้งหมด ในประเด็นนี้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของอรุณญา ศิริพล (2556) วิจัยเรื่อง ผู้ค้าจีนในชายแดนลุ่มน้ำโขง พบว่าตอนนี้คนจีนได้เริ่มสร้างวัฒนธรรมทางเศรษฐกิจของจีนขึ้น โดยการใช้วัฒนธรรมจีนด้านเครือข่ายความสัมพันธ์ทางการค้า ทั้งแบบเก่าและใหม่ ไม่ว่าจะเป็นเครือข่ายความสัมพันธ์ส่วนบุคคล เครือญาติบ้านเกิด และสมาคมหอการค้า มาช่วยสร้างความสำเร็จทางเศรษฐกิจของพวกเขา และกำลังเข้ามามีอิทธิพลทางการค้าชายแดนมากขึ้น

อีกประเด็นหนึ่ง คือ การค้นพบว่า รัฐบาลจีนอยู่เบื้องหลังการเข้ามาของจีน และสินค้าจีน โดยมีรัฐบาลลาวเปิดทาง เพราะฉะนั้นการเกิดขึ้นของโครงการ GMS จึงเปรียบเสมือนการต่อลมหายใจให้รัฐบาลจีนได้แก้ปัญหาหมักหมมภายในประเทศของตน โดยเฉพาะปัญหาแรงงาน และสินค้าที่ผลิตจล้นตลาดในประเทศจีน ส่วนอีกด้านหนึ่ง เปรียบเสมือนการต่อลมหายใจให้แก่คนจีนที่เข้ามาเพื่อสร้างฐานะ สะสมทุนของตน เมื่อลาวเปิดประเทศ จึงเกิดการหลั่งไหลเข้ามาของคนและสินค้าจากประเทศจีน โดยมีทุนจีนนำทางเข้ามาสู่ลาว และมีรัฐบาลจีนและลาวส่งเสริมอยู่เบื้องหลัง

ตัวอย่างที่ชัดเจนปัญหาหนึ่งในประเทศจีน คือ ปัญหาสินค้าผลิตเกินความต้องการภายในประเทศ อันไปสู่การเกิดสินค้าล้นตลาด ปัญหานี้เกิดจากการเติบโตของธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็กในจีนที่ผลิตสินค้าขายในประเทศ หลังจากการเติบโตทางเศรษฐกิจภายในประเทศ ทำให้กระทรวงพาณิชย์จีนได้ประกาศผลสำรวจแนวโน้มตลาดสินค้าอุปโภคบริโภคของจีนช่วงครึ่งปีแรกของปี 2006 พบว่า มีสินค้าประเภทเครื่องอุปโภคบริโภคจำนวน 71.7% เกินความต้องการของผู้บริโภค โดยส่วนใหญ่เป็นสินค้าประเภทเครื่องดื่ม เสื้อผ้า สิ่งทอ เครื่องใช้ไฟฟ้าและของใช้ในครัวเรือนที่มีปริมาณสินค้าล้นตลาดอย่างมาก (ผู้จัดการออนไลน์ : เวปไซด์) ซึ่งสินค้าเหล่านี้ ทำให้รัฐบาลจีนต้องหาทางระบายออกนอกประเทศ เพื่อป้องกันการขายตัดราคาตัวเอง ซึ่งการระบายสินค้าออกนอกประเทศนั้น จะผ่านนายทุนที่จดทะเบียนเป็นธุรกิจการค้า ซึ่งมีมากถึง 1 ใน 4 ของบริษัทที่ออกไปลงทุนยังต่างประเทศ บริษัทเหล่านี้จะเป็นผู้นำสินค้าจีนที่มีล้นตลาด ออกไปขายยังต่างประเทศ อย่างเช่นที่นำเข้ามาในนครหลวงเวียงจันทน์ เป็นต้น ในนครหลวงเวียงจันทน์จะมีตลาดศูนย์การค้าหลายแห่ง ทั้งตลาดชั้นเจียง ตลาดอาเซียน ตลาดเช้า ตลาดหนองดุ้ง ที่จะเป็นแหล่งรวบรวมสินค้าจีน และเป็นแหล่งกระจายสินค้าจีนออกไปยังสถานที่อื่นๆ ทั้งในและต่างประเทศของลาวด้วย นอกจากนี้ ร้านค้าของผู้ค้าจีนในตลาดชุมชน หรือริมถนน ก็ค้าสินค้าจีนเป็นหลักเช่นเดียวกัน

การทะลักเข้ามาของสินค้าจีน เป็นปัจจัยหนึ่งในการระบายสินค้าที่มากเกินไปในจีน ของรัฐบาลจีน โดยหวังให้ลาวเป็น “โกดัง” เพื่อระบายสินค้าจีนออกไปยังที่อื่นๆ ต่อไป ซึ่งการค้นพบนี้ ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ยศ สันตสมบัติ (2557) วิจัยเรื่อง มังกรหลากสี : การขยายอิทธิพลเหนือดินแดนและพันธกิจเผยแผ่อารยธรรมในอุษาคเนย์. ที่มองการเข้ามาของคน ทุน และสินค้าจีนในอุษาคเนย์ และลาวว่า เป็นเครื่องมือหนึ่งในการ “ผู้เผยแผ่ อารยธรรมจีนออกสู่ภายนอก”หรือสร้างความยิ่งใหญ่แก่อาณาจักรจีนอีกครั้ง โดยผ่านกระบวนการทางการค้า การลงทุน และการเข้ามาของคนที่นำวัฒนธรรมจีนออกสู่ต่างแดน อันมีรัฐบาลจีนให้การสนับสนุนในรูปแบบการขยายความสัมพันธ์ และความช่วยเหลือยังประเทศต่างๆ ในอาคเนย์และลาว กล่าวคือ ในอดีต จีนเคยมองตนเองเป็นศูนย์กลางของจักรวาล และมีประเทศอารยธรรมต่างๆ เข้ามาศรัทธา มีศักดิ์ ส่งเครื่องบรรณาการ เพื่อให้จีนคุ้มครองตน และจีนวันนีศ มองว่าจีน

กำลังจะใช้วิธีคิดเดิมสานสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งจีนในฐานะผู้เจริญกว่าต้องการเผยแผ่ อารยธรรมจีนสู่ประเทศที่ด้อยกว่าตน ในรูปของ Soft Power เช่นการช่วยเหลือประเทศเพื่อนบ้าน อย่างลาว ให้สามารถฟื้นฟูเศรษฐกิจภายในประเทศได้ ทั้งการช่วยเหลือด้านเงินทุน การก่อสร้างต่างๆ และอื่นๆ

เพราะฉะนั้น การข้ามแดนของจีนใหม่จึงมีนัยยะ ซึ่งมีรัฐบาลจีนให้การสนับสนุนการออกนอกประเทศทั้งคนและสินค้าอยู่เบื้องหลัง จากปัญหาภายในจีนตั้งข้างต้น ต่างจากการข้ามแดนในยุคก่อน ซึ่งจีนชุดเก่าเข้ามาค้าขายเช่นเดียวกัน และไม่มีรัฐบาลใดให้การคุ้มครอง สนับสนุน คนเหล่านี้ได้เข้ามา และรวมกลุ่มกันฝ่าฟันอุปสรรคตามลำพัง คนเหล่านี้เริ่มจากการเป็นคนกลางนำสินค้าจากชนบทไปขายในเมือง เช่นข้าวเปลือก ของป่า และนำสินค้าจากเมืองไปขายในชนบท เช่นน้ำมันก๊าด สบู่ ทำให้ชนบทค่อยๆเติบโตไปพร้อมกับเมือง (สกินเนอร์. 2529 : 221) แต่ในขณะที่เงินชุดใหม่ที่ยุค GMS ประโยชน์ที่ชุมชนได้รับจากการเติบโตทางการค้าของนครหลวงเวียงจันทน์ นั้นน้อยมาก สาเหตุเพราะผลประโยชน์ส่วนใหญ่ถูกส่งกลับประเทศจีน สิ่งที่เห็นได้ชัด คือสินค้าที่นำเข้ามาจากจีน เมื่อขายสินค้าได้ ผู้ค้าต้องนำเงินกลับไปซื้อสินค้าจากโรงงานในประเทศจีน และนำสินค้าใหม่เข้ามาขายป้อนตลาดอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่คนลาวสนุกสนานกับการเสพสินค้าราคาถูกจากจีน ในขณะที่มีรายได้จำกัด นอกจากนี้ การเติบโตทางการค้ายังส่งผลให้เกิดความขัดแย้งระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐกับประชาชน และนายทุนผู้ต้องการที่ดินกับชาวบ้านผู้อยู่ในที่ดินนั้นมากยิ่งขึ้น เช่นกรณีโครงการบึงธาตุหลวง เป็นต้น ซึ่งลักษณะโครงการเหล่านี้กำลังเกิดขึ้นอีกหลายแห่งใน นครหลวงเวียงจันทน์

เอกสารอ้างอิง

- กรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ (2550). *โครงการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง (Greater Mekong Sub-region Economic Cooperation Program : GMS)*. ค้นเมื่อ 27 มกราคม 2553, จาก http://www.mfa.go.th/internet/BDU/gms48_49.doc.
- คณะอนุกรรมการทบทวน รวบรวมและเขียนประวัติศาสตร์นครหลวงเวียงจันทน์ 450 ปี. (2010). *นครหลวงเวียงจันทน์ 450 ปี*. นครหลวงเวียงจันทน์ : นครหลวงเวียงจันทน์.
- ASTV ผู้จัดการ. (2549) *บริษัทจีนสร้างศูนย์การค้าครบวงจรแห่งใหม่ในลาว*. ค้นเมื่อ 11 กุมภาพันธ์ 2556, จาก <http://www.manager.co.th/IndoChina/ViewNews.aspx?NewsID=9490000100010>
- พิทยา พุสสาย. (2549). *การตอบสนองของคนในท้องถิ่นที่มีต่อตลาดจีนในเมืองห้วยทราย แขวงบ่อแก้ว สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ภูวดล ทรงประเสริฐ. (2547). *จีนไฟ้นทะเลสมัยใหม่*. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- ไม่ปรากฏผู้แต่ง. (2547). *แนวคิดชั้นนำของประธานคำไต สีพันดอน ต่อภารกิจปกป้องรักษา และพัฒนาประเทศชาติ*. เวียงจันทน์ : คณะโฆษณาดอบรมศูนย์กลางพรรค. (ภาษาลาว)
- ไม่ปรากฏผู้แต่ง. (2006). *เอกสารการประชุมใหญ่ ครั้งที่ 8 ของพรรคประชาชนปฏิวัติลาว*. นครหลวงเวียงจันทน์. (ภาษาลาว)
- ยศ สันตสมบัติ. (2557). *มังกรหลากสี : การขยายอิทธิพลเหนือดินแดนและพันธกิจเผยแผ่อารยธรรมในอุษาคเนย์*. เชียงใหม่ : ศูนย์ศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพ และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ผู้จัดการออนไลน์. (2549). *สินค้าอุปโภค-บริโภคจีนกว่า 70%ล้นตลาด*. ค้นเมื่อ 21 กุมภาพันธ์ 2558, จาก <http://www.manager.co.th/China/ViewNews.aspx?NewsID=949000020422&TabID=3&>.

สกินเนอร์, จี วิลเลียม. (2529). *สังคมจีนในประเทศไทย : ประวัติศาสตร์เชิงวิเคราะห์*. แปลโดย พรรณี ฉัตรพลรักษ์ และคนอื่นๆ. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

สีคุณ บุญวิไล. (2007). *หมากผลความร่วมมือลาว-จีน*. นครหลวงเวียงจันทน์ : นครหลวงเวียงจันทน์. (ภาษาลาว)

หน่วยค้นคว้าเกี่ยวกับกัมพูชาและลาว. (2539). *ทิศทางแห่งการเป็นคู่ร่วมมือ กัมพูชา ลาว และอาเซียน ร่วมอยู่ในเอเชียอาคเนย์อันเป็นหนึ่งเดียว*. มาเลเซีย : สถาบันค้นคว้านโยบาย. (ภาษาลาว)

ผู้จัดการออนไลน์. (2551). *เหมือนกันติก! ในเกียจันระบอบหนักในลาว*. ค้นเมื่อ 15 มีนาคม 2556,

จาก <http://www.manager.co.th/asp-bin/mgrView.asp?NewsID=95100000279>

อักษรศรี พานิชสาส์น. (2549). *การเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจระหว่างไทย-มณฑลตะวันตกเฉียงใต้ของจีน :*

ความเป็นไปได้ โอกาส และอุปสรรค. วิทยานิพนธ์ ปริญญาตรี. สาขาวิชาสหวิทยาการ

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อรัญญา ศิริผล. (2556). *ผู้ค้าจีนในชายแดนลุ่มน้ำโขง*. เชียงใหม่ : ศูนย์วิจัยและบริการวิชาการ

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ผู้ให้สัมภาษณ์

ต้า พิมมะวง ผู้ให้สัมภาษณ์, นารินทร์ ปริสุทธิวุฒิมพร เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ตลาดหนองด้าง นครหลวงเวียงจันทน์

เมื่อวันที่ 28 พฤศจิกายน 2553.

โม ผู้ให้สัมภาษณ์, นารินทร์ ปริสุทธิวุฒิมพร เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่บ้านดงเมียง นครหลวงเวียงจันทน์ เมื่อวันที่ 1

มีนาคม 2554.

หวินซิง. ผู้ให้สัมภาษณ์, นารินทร์ ปริสุทธิวุฒิมพร เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ตลาดหนองด้าง นครหลวงเวียงจันทน์

เมื่อวันที่ 28 พฤศจิกายน 2553.

เหมย ผู้ให้สัมภาษณ์, นารินทร์ ปริสุทธิวุฒิมพร เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ตลาดชั้นเจียง นครหลวงเวียงจันทน์ เมื่อ

วันที่ 15 ตุลาคม 2553.